

سالروز یک فاجعه فضایی

نخستین ایستگاه فضایی جهان در ۱۹ آوریل ۱۹۷۱ در مدار قرار گرفت. قرار بود سه فضانورد سایوز-۱۰ با ورود به آن، رکورد اقامت ۱۸ روزه سرنشینان سایوز-۹ را بشکنند اما آنها در انجام مأموریت ناموفق بودند و ناکام به زمین برگشتند.

نخستین ایستگاه فضایی جهان در ۱۹ آوریل ۱۹۷۱ در مدار قرار گرفت. قرار بود سه فضانورد سایوز-۱۰ با ورود به آن، رکورد اقامت ۱۸ روزه سرنشینان سایوز-۹ را بشکنند اما آنها در انجام مأموریت ناموفق بودند و ناکام به زمین برگشتند. به گزارش ایسنا، بعد از پرواز ناموفق سایوز-۱۰، مسئولین فضایی شوروی تصمیم گرفتند ناو سایوز-۱۱ را به سرنشینی لئونوف، کوباسف و کلودین راهی این ایستگاه کنند اما سوم ژوئن یعنی سه روز قبل از پرتاب، پزشکان گزارش دادند در عکس رادیوگرافی ریه والری کوباسف، مهندس پرواز، یک تیرگی دیده اند که گمان می رود مرحله اول بیماری سل باشد. به این دلیل به او و گروهش اجازه پرواز ندادند و گروه پشتیبانی شانس بزرگی پیدا کردند: شانس نخستین اقامت در نخستین ایستگاه مداری جهان. برای کوباسف هضم این موضوع خیلی سخت بود. او فکر می کرد زحمت دوساله او و همکارانش را به هدر داده است.

سایوز-۱۱ در ۶ ژوئن ۱۹۷۱ راهی مدار زمین گردید، روز ۷ ژوئن به سالیوت rlm& پیوست و دابروولسکی، ولکف و پاتسایف، به عنوان نخستین گروه کیهان نوردانی که به یک ایستگاه مداری پا می گذارند وارد آن شدند. پرواز گروه اول کیهان نوردان ایستگاه "سالیوت" rlm& با دشواریهایی همراه بود زیرا به رغم تمهیدات به کار رفته، مشکلاتی در حسن تفاهم کیهان نوردان به وجود آمد و کارشناسان مرکز هدایت پرواز بارها مجبور شدند در گفتگو با کیهان نوردان، وضعیت روانی در ایستگاه را متعادل کنند. به تدریج این مشکلات برطرف می شدند و گروه کیهان نوردان به کار خود خو می گرفت.

۱۶ ژوئن حادثه غیرمنتظره در ایستگاه روی داد که کیهان نوردان و متخصصین مرکز هدایت پرواز را نگران کرد. ولکف گزارش داد که بوی شدید و تند دود ایستگاه را گرفته است. خطر آتش سوزی جدی بود به این دلیل به کیهان نوردان فرمان دادند ناو را برای جدا شدن در صورت وضعیت اضطراری آماده کنند. خوشبختانه آنها توانستند عیب موجود در یکی از فیلترهای هوا را که باعث ایجاد بوی ناخوشایند شده بود برطرف کنند.

روز ۲۴ ژوئن دابروولسکی، ولکف و پاتسایف رکورد طول پروازی که در سال ۱۹۷۰ نیکولایف و سواستیانف ضمن سفر با سایوز-۹ برقرار کرده بودند را شکستند.

در بررسی های پزشکی و ارتباط ها مشخص می شد کیهان نوردان خیلی خسته شده اند. مرکز هدایت پرواز نگران آنها بود. برنامه تمرین های ورزشی را به طور کامل انجام نمی دادند و این می توانست در بازگشت برای آن ها مشکل آفرین باشد و سلامتی شان را به خطر اندازد. به همین دلیل تصمیم گرفتند طول پرواز را یک شبانه روز کاهش دهند.

۲۶ ژوئن آزمایش ها و تحقیقات طبق برنامه پیش بینی شده به پایان رسید. کیهان نوردان شروع به تعطیلی موقت و از کار انداختن دستگاه ها کردند و برای بازگشت آماده می شدند.

شب ۲۹ ژوئن کیهان نوردان در صندلی های خود در ناو جا گرفتند و دریچه ورودی به سالیوت rlm& را بستند اما دستگاه هدایت نشان می داد دریچه باز است. مرکز هدایت پرواز آنها را راهنمایی کرد اما باز هم دستگاه باز هم بسته شدن دریچه را تایید نمی کرد. کیپ نشدن دریچه ناو یعنی مرگ آشکار! زیرا آنها لباس مخصوص نداشتند. یکی از مشکلات ناو سایوز که می توانست دردسر آفرین باشد این بود که به دلیل کمبود جا، کیهان نوردان در آن زمان از لباس فضایی استفاده نمی کردند. اگر کیهان نوردان می خواستند از لباس های ویژه استفاده کنند، سایوز تنها برای حمل ۲ نفر کافی بود.

به توصیه مرکز هدایت پرواز، دابروولسکی تکه ای مشمع را زیر دریچه گذاشت و آن را بست. چراغ خاموش شد. همه خوشحال شدند. کیپ بودن در را، با کاهش فشار بخش مداری آزمایش کردند. همه چیز طبیعی بود.

ساعت ۲۱:۲۵:۱۵ روز ۲۹ ژوئن سایوز-۱۱ از ایستگاه مداری سالیوت rlm& جدا شد. ساعت ۱:۲۵:۲۴ روز ۳۰ ژوئن موتور ترمز ناو روشن شد. کشتی ردیاب در اقیانوس اطلس تایید کرد که ترمز ناو به موقع کارش را انجام داده است. ساعت ۱:۴۸:۲۸ باید بخش های مختلف ناو از هم جدا می شدند. در مرکز هدایت پرواز با بی صبری منتظر گزارش ناو بودند. اما نه پیامی به زمین رسید و نه ارتباط برقرار شد. ساعت ۱:۵۴ دقیقه بخش فرودی در فاصله ۲۲۰۰ کیلومتر از محل پیش بینی شده برای فرود قرار داشت. ساعت ۰۲:۰۲:۵۴ در ارتفاع حدود ۷ کیلومتری چتر اصلی ناو کارش را به موقع شروع کرد و بالگردها آن را دیدند. ناو در حال فرود بود اما هیچ پیامی از آن دریافت نمی شد. ساعت ۰۲:۱۶:۵۲ موتورهای فرود نرم شروع به کار کرد و آن را بر زمین نشانند.

همزمان در نزدیکی سفینه، rlm& بالگرد گروه جستجو و بازبایی نشست. ماموران جستجو به طرف ناو رفتند. یک دقیقه بعد دریچه را باز کردند اما با جسد کیهان نوردان مواجه شدند. بدنشان هنوز گرم بود ولی نشانه ای از زندگی دیده نمی شد. پزشکان تلاش کردند زندگی را به آن ها بازگردانند ولی دیگر دیر شده بود. سه کیهان نورد به دلیل خروج هوای

داخل ناو خفه شده بودند به این ترتیب؛ پرواز سایوز-۱۱ با فاجعه خاتمه یافت.

در بازرسی ناو مشخص شد در ناو، دو دریچه کوچک وجود داشت که کیهان نوردان بعد از فرود، در صورت دلخواه باز می کردند تا از هوای تازه استفاده کنند. این دریچه به صورت لولایی باز می شد. ساچمه های این دریچه دچار خوردگی و در زمان بازگشت، کمی باز شده بود. همین منفذ کوچک هوای داخل ناو را به بیرون کشید. دابرولسکی از جایش بلند شده تلاش کرده بود که منفذ را ببندد اما نتوانسته بود. گروه نجات در محل فرود آن ها را تنفس مصنوعی دادند. حتی پزشکان جراح تلاش کردند لخته های خون را با برش شاهرگ برطرف کنند شاید نجات یابند اما نتیجه ای حاصل نشد. براساس اطلاعات به دست آمده کیهان نوردان تنها ۵۰-۶۰ ثانیه بعد از جدا شدن سفینه از ایستگاه، به هوش بودند. اما در ثانیه ۱۱۰ نبض و تنفس آنها به کلی از کار افتاده است.

خاکستر جسد کیهان نوردان طی مراسمی در دیوار کرمالین دفن شد. این حادثه تأثیر زیادی در وضعیت کیهان نوردی شوروی گذاشت و منجر به تغییرات عمده در سامانه های ایمنی ناو گردید. از آن پس کیهان نوردان در موقع پرتاب و بازگشت ملزم به پوشیدن لباس ویژه شدند که هرگونه ارتباط آن ها را با هوای داخل ناو قطع می کرد و در صورت بروز حادثه مشابه، آن ها می توانستند از مخزن اکسیژن لباس فضایی استفاده کنند.

در آن زمان به عنوان تجلیل از کسانی که جانشان را در راه علم از دست داده اند سه مدرسه در روستاهای همدان به اسم این فضانوردان نامگذاری شد.